

10- Beşinci Lem'a: Bir kitapta yazılı bir harf, yalnız bir cihetle kendisini gösterir ve kendisine delâlet eder.

Beşinci Lem'a

Bir kitapta yazılı bir harf, yalnız bir cihetle kendisini gösterir ve kendisine delâlet eder. Fakat o harf, kâtibine çok cihetlerle delâlet eder ve nakkaşını tarif eder.

Kezalik kitab-ı kâinatta mücessem olarak yazılan her bir kelime, kendi miktarınca kendini gösterirse de pek çok cihetlerden münferiden ve müctemian Sâni'ini gösterir, esmasını izhar eder. Ve kendi evsafıyla, eşkâliyle, nakışlarıyla âdeta Sâni'ini medih için yazılmış bir kasidedir. Buna binaen meşhur Hebenneka gibi ahmaklaşan bir adam dahi Sâni'-i Zülcelal'in inkârına gitmemek gerektir.

Bir kitapta yazılı bir harf, yalnız bir cihetle kendisini gösterir ve kendisine delâlet eder. Fakat o harf, kâtibine çok cihetlerle delâlet eder ve nakkaşını tarif eder.

Düşün ki önünde bembeyaz bir kâğıt var ve üzerinde çok güzel, el yazısıyla yazılmış bir **"A"** harfi duruyor. Bu harfe "Sen nesen?" diye sorsak, bize sadece tek bir cevap verebilir: "Ben A harfiyim." Harfin kendisine bakan yönü, sadece kendi varlığı ve okunuşudur.

Ancak o harfe bir de **yazarı (kâtibi)** açısından bakalım. O tek bir "A" harfi, bizi alıp yazarının özelliklerine götürür. Bize adeta şöyle bağırır: A Harfi Bize Şunu Söyler

- Beni biri yazdı. Çünkü hiçbir harf kendi kendine kâğıdın üstüne düzgünce geçemez.
- Beni yazan ilim sahibidir. Çünkü hangi harfi, nereye ve nasıl koyacağını bilmiştir.
- Beni yazan irade sahibidir. Çünkü beni rastgele değil, seçerek ve isteyerek yazmıştır.
- Beni yazan kudret sahibidir. Çünkü düşündüğü şekli kâğıt üzerinde var edecek güce sahiptir.

- Beni yazan hikmet sahibidir. Çünkü beni boşuna değil, bir kelimenin ve mananın parçası olarak yazmıştır.
- Beni yazan katibim görme sahibidir. Görmese yazamazdı.
- Ben kendimi az gösteririm, kâtibimi çok gösteririm. Ben sadece küçük bir harfim; fakat beni yazan zâtın ilmini, iradesini, kudretini ve sanatını ilan ederim.

Kezalik kitab-ı kâinatta mücessem olarak yazılan her bir kelime, kendi miktarınca kendini gösterirse de pek çok cihetlerden münferiden ve müctemian Sâni'ini gösterir, esmasını izhar eder.

Burada Üstadımız, kâinatı devasa bir kitaba benzetiyor. Bu kitabın kelimeleri ise kâğıttaki gibi mürekkepten değil; etten, kemikten, yapraktan, taştan oluşuyor. Yani “mücessem” (cisimleşmiş, beden giymiş) kelimeler. Mesela bir **arı**, bu kitabın uçan bir kelimesidir. Bir **ağaç**, toprağa yazılmış koca bir kelimedir.

Bir ağaca sadece ağaç olarak bakarsan, sana sadece ne kadar odunu olduğunu, cinsini veya yaşını söyler (kendi miktarınca kendini gösterir). Fakat o ağaca Sanatkârı (Sâni) adına bakarsan, sana O'nun isimlerini (esmasını) sayısız yönden haykırır:

Arının Ağzından Esmâ Dersi

Ben kâinat kitabının havada süzülen, kanat çırpın küçük ama dopdolu bir kelimesiyim: Bir bal arısıyım.

Bana sadece “vızıldayan bir böcek” olarak bakarsan, beni yanlış okursun. Eğer kanatlarımın altındaki o sessiz şiiri dinlersen, sana kendi lisanımla Sâni'imi (Sanatkârımı) nasıl anlattığımı, O'nun güzel isimlerini (Esmâ-ül Hüsnâ) üzerimde nasıl taşıdığımı göreceksin.

İşte benim dilimden, üzerimde parlayan o ilahî isimler:

- **El-Hâlık (Yaratıcı):** Benim yaratıcım el-Hâlık'tır; çünkü beni hiçbir şey yokken, karanlık bir kovanın hücresinde yoktan var eden, bana bu harika vücudu giydiren O'dur.
- **El-Musavvir (Şekil Veren):** Benim ustam el-Musavvir'dir; çünkü şu küçük bedenime kusursuz bir simetri veren, gözlerimi binlerce mikroskobik mercekten oluşan bir petek halinde tasarlayan, kanatlarıma o eşsiz aerodinamik yapıyı çizen O'dur.
- **Er-Rezzâk (Rızık Veren):** Ben O'nun er-Rezzâk isminin uçan bir aynasıyım. Küçük midem için yeryüzündeki milyonlarca rengârenk çiçeği birer sofraya açan, o çiçeklerin kalbine benim için tatlı nektarlar saklayan ve beni o rızığa yönlendiren O'dur.

- **El-Alîm (Her Şeyi Bilen) ve El-Hakîm (Her İşi Hikmetli Olan):** O el-Alîm ve el-Hakîm'dir. Düşünün; ben sadece bir böceğim. Aklım, şuurum, okulum yok. Ama o muazzam altıgen peteklerin mühendisliğini sıfır hatayla hesaplamayı, o petekleri inşa etmeyi bana öğreten O'nun sonsuz ilmidir. Çiçek tozlarından yepyeni bir kimyasal mucize olan balı üretmem, benim değil, beni programlayan O Alim ve Hakîm olan zattır.
- **Eş-Şâfi (Şifa Veren):** Benim Rabbim eş-Şâfi'dir; çünkü benim zehirli bir iğnem olmasına rağmen, karnımdan insanlık için şifa dolu o tatlı balı süzüp çıkaran ve o bala mikrop öldürücü, iyileştirici o mucizevi özelliği koyan O'dur.
- **El-Mülakkin'dir (Vazifemi telkin eden, Rehberlik Eden):** O el- Mülakkin'dir. Kovanımdan çıkıp çiçekleri bulmak için kilometrelerce uzağa uçarım. Ancak dönüş yolunda hiç kaybolmam. Güneşin açısını hesaplayarak yolumu bulmamı sağlayan, bulduğum çiçek tarlasının koordinatlarını kovanımdaki diğer arılara "arı dansı" ile tarif etmemi bana ilham eden, bana rehberlik eden O'dur.
- **El-Bâri (Her Şeyi Uygun ve Kusursuz Yaratan):** O el-Bâri'dir. Benim hortumumu çiçeklerin derinliklerine ulaşacak uzunlukta, arka bacaklarımı polenleri taşıyacak sepetçikler şeklinde kusursuzca ayarlayan O'dur. Doğadaki her parçayı birbiriyle uyumlu kılmıştır; ben çiçeğe muhtacım, çiçek de çoğalmak için benim taşıyacağım polenlere muhtaçtır.
- **El-Kadîr (Her Şeye Gücü Yeten):** Benim Rabbim el-Kadîr'dir. Çünkü Kudreti olmayan beni icad edemez.
- **El-Muhyî (Hayat Veren):** Ben O'nun el-Muhyî isminin tecellisiyle hayat bulurum. Kışın o ölü gibi duran kuru petek gözlerinden, bahar gelince beni yepyeni bir canlı olarak hayata çıkaran O'dur. Dahası var; çiçekten çiçeğe konarken bacaklarıma yapışan o minicik polenlerle koca bir bitki âleminin, ormanların, meyvelerin can bulmasına (tozlaşmasına) beni vesile kılar. Beni diriltten Kim ise, baharı diriltten de O'dur.
- **El-Vâhid (Bir Olan):** O el-Vâhid'dir. Ben, kâinattaki o muazzam birliğin capcanlı bir deliliyim. Düşün; beni yaratan Kim ise, midesine gideceğim çiçeği yaratan da O'dur. Çiçeği yaratan Kim ise, o çiçeği besleyen güneşi ve yağmuru yaratan da O'dur. Demek ki benim midemi, çiçeğin nektarını, güneşi, bulutu ve toprağı birbirine bağlayan aynı İrade'dir. Kâinat parçalanamaz bir bütündür ve bütün bu sistemin Ustası ancak Bir'dir.
- **El-Ehad (Eşi ve Benzeri Olmayan):** Benim Yaratıcım el-Ehad'dir. O koca kâinat sisteminin içinde, trilyonlarca arıdan sadece biri olmama rağmen benimle bizzat ilgilenir. Kanadımdaki damarlar, peteğimdeki milimetrik açı, kovanımdaki o kusursuz iş bölümü sadece bana, bize hastır. O, her bir şeye her bir şeyiyle hükmeder, hiçbir şey O'na ağır gelmez ve sanatı asla birbirine karışmaz.
- **El-Latîf (İncelikleri Bilen ve Lütfeden):** O el-Latîf'tir. Şu kanatlarımdaki zarafete, bacaklarımdaki o mikroskobik tüylere bir bak. Çiçeğin o narin taç yapraklarını hiç

incitmeden, kanatmadan o nektarı incecik hortumumla alabilmem... Bütün bu incelikler, ancak her şeyin en ince detayını bilen, latif bir sanatla işleyen bir Latîf'in eseri olabilir.

- **El-Vedûd (Çok Seven ve Sevilmeye Layık Olan):** Ben O'nun el-Vedûd isminin vızıldayan bir şahidiyim. O, siz insanları o kadar çok sever ve size o kadar şefkat eder ki; benim gibi zehirli iğnesi olan bir böceğin eliyle, dünyaya en tatlı, en şifalı hediye (balı) ikram eder. Bal, sadece bir gıda değil, O'nun size olan sevgisinin tatlı bir merhametidir.
- **El-Hafîz (Koruyan, Hıfzeden):** O el-Hafîz'dir. Yaptığım o balın içine koyduğu koruyucu sırlarla o nimeti binlerce yıl bozulmadan hıfzeden (koruyan) O'dur. Ayrıca kışın o dondurucu soğukunda bizi kovanın içinde bir top gibi birbirimize sardırıp titreyerek ısınmamızı öğreten ve minicik bedenlerimizi donmaktan koruyan da O'dur.
- **El-Cemîl (Sonsuz Güzellik Sahibi):** Ben O'nun el-Cemîl isminin küçücük bir aynasıyım. Petekteki o altıgenlerin kusursuz geometrik güzelliği, balın o güneşi kışkırtan kehribar rengi, konduğum çiçeklerin o baş döndüren kokuları ve renkleri... Hepsi O'nun sonsuz güzelliğinin yeryüzündeki küçük birer yansımasıdır.
- **El-Basîr (Her Şeyi Hakkıyla Gören):** Benim Rabbim el-Basîr'dir. Ben zifiri karanlık bir kovanın içinde, ışısız bir dünyada doğar ve o kusursuz petekleri karanlıkta öreri. Beni o karanlıkta gören, halimi ve ihtiyaçlarımı bilen O'dur. Aynı zamanda, başıma binlerce mikroskopik mercekten oluşan o harika petek gözleri takan, kilometrelerce ötedeki bir çiçeğin rengini bilecek keskin bir görme yeteneğini bana bağışlayan O'dur. Bana bu harika görme cihazını veren, elbette her şeyi en ince ayrıntısına kadar Gören'dir.
- **El-Mukaddir (Her Şeyi Bir Ölçüye Göre Belirleyen, Takdir Eden):** O el-Mukaddir'dir. Benim hayatım başlı başına bir ölçü ve matematik mucizesidir. İnşa ettiğim altıgen peteklerin duvar kalınlığı milimetrenin onda biri kadar incedir; petek tabanlarındaki açılar ise şaşmaz bir geometriyle kusursuzca hesaplanmıştır. Gövdemin ağırlığı ile kanatlarımın alanı birbirine öyle mükemmel bir ölçüyle (kaderle/takdirle) ayarlanmıştır ki, en ağır polen yükleriyle bile aerodinamik olarak uçabilirim. Nektarın ne kadarının bala dönüşeceğini, kovanın ısısının kaç derece olması gerektiğini milimi milimine hesaplayan, beni bu kusursuz ölçülerle yaratan O'dur.
- **El-Mürebbi (Terbiye Eden, İhtiyaçları Karşılayıp Yetiştiren):** Ben O'nun el-Mürebbi isminin tecellisiyle varım. Düşün ki, ben dünyaya geldiğim an bir "usta" olarak doğarım. Hiçbir staj yapmadan, hiçbir mühendislik okuluna gitmeden harika petekler öreri, kovayı savunur, yavruları şefkatle beslerim. Çünkü beni terbiye eden, bana bu karmaşık yetenekleri ilhamla kodlayarak öğreten, yumurtadan çıktığım andan itibaren beni merhametle büyütüp yetiştiren Rabbü'l-Âlemîn olan o Yüce Mürebbi'dir. Benim için "içgüdü" dediğiniz o muazzam bilgim, aslında O'nun

terbiyesidir.

- **El-Mükemmil (Eksiksiz Yapan, Kemâle Erdiren, Mükemmelleştiren):** Benim sahibim el-Mükemmil'dir. Üzerimde hiçbir eksiklik, hiçbir fazlalık, hiçbir çirkinlik göremezsin. Hem benim fiziksel mekanizmam hem de ürettiğim bal, tam bir mükemmellik içindedir. Bendeki mükemmellik onun kemalindendir.

Sözün özü ey insan; ben kâinat kitabında yazılmış canlı bir kelimeyim. Kendi hacmim sadece bir gramdır ama üzerimde taşıdığım ve sana okuttuğum o muazzam isimler kâinat kadar ağırdır. Beni okumadan geçme.

Ve kendi evsafıyla, eşkâliyle, nakışlarıyla âdetâ Sâni'ini medih için yazılmış bir kasidedir.

Evet bir arının şهادetini duyduk. Sanki arı bize diyor ki: Gördüğün gibi, bir harf kâtibini sadece tek bir yönüyle değil, ilmiyle, kudretiyle, sanatıyla nasıl anlatıyorsa; ben de kâinatın Yaratıcısını işte böyle sayısız cihetten (yönden) gösteriyorum. Benim o minicik vızıltım, aslında O'nun mükemmelliğini kâinata ilan eden devasa bir kasidedir!

Buna binaen meşhur Hebenneka gibi ahmaklaşan bir adam dahi Sâni'-i Zülcelal'in inkârına gitmemek gerektir.

Üstadımız bu hakikati öyle keskin bağlıyor ki diyor: **“Meşhur Hebenneka gibi ahmaklaşan bir adam dahi Sâni-i Zülcelal'in inkârına gitmemek gerektir.”** Yani insan aklını iyice kaybetse, muhakemesi zayıflasa, düşüncesi dağılsa bile; yine de şu kâinatın sanatkârını inkâr edecek dereceye düşmemelidir.

Hebenneka Kimdir?

Hebenneka, ahmaklığıyla meşhur olmuş bir adamdır. Onun ahmaklığı dilden dile dolaşmış, akılsızlık misali olarak anlatılmıştır. Hatta onun hâlini anlatan bazı hikâyeler, insanın akıyla alay edecek kadar gariptir. Rivayete göre bir gece yarısı horoz taklidi yapmaya başlamış. Eşi uyanmış ve şaşkınlıkla sormuş: “Bu saatte ne yapıyorsun?” Hebenneka gayet ciddi cevap vermiş: “Yarın çok işim var. Sabah erken olsun diye güneşi kandırıyorum.”

Ahmaklığın Derecesi

Bakınız, bu ne demektir? Adam zannediyor ki horoz erken öterse güneş de aldanacak, vakit erken gelecek, sabah çabuk olacak. Yani sebep ile neticeyi karıştırmış. Horoz güneşi doğurmaz; güneş doğunca horoz öter. Ama Hebenneka, gölgeyi asıl, aslı gölge sanıyor.

İnkârın Daha Büyük Ahmaklığı

İşte Üstadımız diyor ki: Bir adam Hebenneka kadar ahmaklaşsa bile, yine Allah'ı inkâr etmemelidir. Çünkü Hebenneka sadece güneşi kandırmaya çalışmıştır; münkir ise bütün kâinatı kandırmaya çalışır. Hebenneka horozla güneşi karıştırmıştır; münkir ise yazıyı kâtipsiz, nakşı nakkaşsız, sanatı sanatkârsız kabul etmeye kalkar.

Bir harf bile kâtipsiz olmazken, kâinat kitabını sahipsiz zannetmek Hebenneka'nın ahmaklığından daha aşağı bir derecedir. Çünkü Hebenneka güneşi kandırmaya çalışmıştı; münkir ise aklını, vicdanını ve bütün kâinatı susturmaya çalışıyor. Oysa kâinat susmaz: Her varlık kendi lisanıyla **“Allah var, Allah birdir”** diye şهادet eder.